

Mennesket vs. Gud

I denne teksten skal jeg se på Gud mot mennesket og hvordan mennesket svarer på dette. Jeg vil ta for meg Jobs bok og sammenligne det med den greske tragedien "Kong Oidipus". Jeg skal også se på komposisjon i den forstand av perspektivet leseren får gjennom verkene og på hvilken måte vi ser det guddommelige tre inn i fortellingen.

Jobs bok åpner med en beskrivelse av en rettskaffen og rik mann som lever slik han tror gud ønsker. Så skifter perspektivet til Gud og djevelens samtale hvor Gud går med på å teste Job via djevelens hånd. Job blir aldri rørt selv, men mister alt han eier, rikdom og familie og blir sett ned på av sine venner. Selv når Job mister alt bruker han ikke Guds navn i vanære. Ikke før talene i slutten av Jobs bok kommer det frem at Job selv føler han har levd rettferdig og redelig, slik han tror gud vil han skal, uten synde av kjøttet. Men Gud ser gjennom kjøttet, han vet at på innsiden er ikke Job det han prøver å vise til på utsiden. Job er en moralist, en som utfører handlinger i takt med Guds vilje for å oppnå godvilje, for å fortjene seg et godt liv og en plass i himmelen. Dette vet Gud. Derfor sender Gud plager Jobs vei, slik at Job kan miste alt for å innse at han ikke lenger går sammen med Gud. Gud mot mennesket er problemstillingen jeg har valgt for denne oppgaven. Gud mot mennesket i denne sammenhengen er Gud som tar for å kunne gi og har en direkte tilnærming til dette.

Fortellerstilen i Jobs bok er flyktende, og minner om blant annet Faust hvordan vi får in introduksjon i himmelen før fortellingen begynner skikkelig. En introduksjon til karakterene, en samtale i himmelen og et fokus hos hovedkarakteren, i dette tilfellet Job. Her er det Job som snakker om Gud til seg selv og de som måtte høre ham sørge. Job forventer at Gud skal komme, Job forventer at gud skal gripe inn eller ta hans liv. Måten Job oppfører seg på antyder at han ser på seg selv som hjelpeløs og at kun gud kan gjøre noe, kun Gud kan hjelpe ham. Når i realiteten har Gud allerede grepet inn.

Jobs bok er på mange måter Guds mest ekstreme måte å fortelle oss at det ikke er hva man gjør men hvordan man gjør det og med hvilke intensjoner.

Stykket jeg har valgt å sammenligne med Jobs bok er King Oidipus. I Kong Oidipus blir man presentert med Oidipus, den nye kongen over Thebes. Ingen alminnelig konge. Oidipus har sløyd en sphinx for å nå tronen etter den forrige kongen ble drept av en ukjent landeveisrøver. Nå er problemet at det er plager som herjer Thebes og en spådom som sier at de vil fortsette inntil morderen av den gamle kongen forlater byen. Denne morderen er selvfølgelig den nye kongen, men dette vet ikke Oidipus, altså kongen, selv. Han opererer i blinde og prøver å lokke ut gjerningsmannen slik at byen kan bli reddet. Ikke før i slutten av stykket finner Oidipus ut at det var han som tok livet av den tidligere kongen, sin far, og ikke nok med det giftet seg med sin mor, dronningen.

Gud mot mennesket i dette stykket går mer ut på at man ikke kan rømme fra skjebnen uansett hvor heltmodig og hvilke grep man tar for å få dette til. På en måte kan man kalle dette nihilistisk. Om skjebnen er satt i stein hva er da vitsen? Mange av Oidipus' handlinger er beundringsverdige, han oppfører seg som en helt og jobber seg til tronen. På tronen er han en

god konge, en god konge inntil Creon kommer tilbake og forteller ham nyheter han ikke liker å høre. Da ser vi en side skinne gjennom alt det heltedige Oidipus har gjort. Dette tyder på et fall fra storhet. At Oidipus ikke stoler på alle rundt seg og nå føler seg fortjent til alt dette gode han har jobbet seg til, og om han ikke har det godt kan kjempe seg til det. Oidipus gjør seg selv på mange måter til en konge for folket ved å komme til makten uten å angivelig være kongelig selv.

Gjennom King Oidipus er Oidipus selv alltid i alle scener. Selv i fortidsscenerne følger vi alltid Oidipus. Noe som tyder på at dette er mer en karakterstudie av et menneske enn noe annet.

Jobs bok og Kong Oidipus har noen likhetstrekk, men også en del forskjeller. For det første er tematikken ganske forskjellig. Jobs bok handler om psykologien og følelsene bak det å miste alt, mens King Oidipus handler i stor grad om veien til å miste alt. Allerede her kan vi se likheter i forskjellene. Som om kong Oidipus' handling er det som skjer før man mister og Jobs bok etter. Når vi sammenligner de to verkene med Gud vs. mennesket i mente kan vi se at Gud har en mer direkte innvirkning i Jobs bok hvor Gud prøver å vinne over Job ved å få han til å forstå hva som er galt ved hans handlinger, mens i Kong Oidipus vinner de over Oidipus ved å la handlingene til Oidipus selv vise seg å være det som ble spådd. Altså en direkte vs. indirekte tilnærming. Dette ser vi også i slutten av stykket, hvor motsetningene igjen er tydelige. Oidipus blinder seg selv når han endelig kan se hva hans handlinger har ført til, mens Job har allerede gått gjennom prøvene, snakket med Gud og kommet ut på andre siden med et mer fullstendig syn av Guds vilje.

I Kong Oidipus får vi en følelse av at alt er mulig og at mennesket kan klare de mest fantastiske ting om man er rett mann for jobben, slik Oidipus tok hånd om sphinxen. Dette er ikke det jeg føler når jeg leser Jobs bok. Her får jeg inntrykk av at Gud og Djevelen har kontrollen, at det er urimelige handlinger som kan skje ut av det blå og at man lever bare av Guds vilje til å la oss leve. Uten Gud er man ingenting. Her skjer de transformative handlingene brått og ved en guddoms hånd, mens i Kong Oidipus blir handlingene riktignok spådd av Moirai, men det er ved Oidipus' egne hender handlingene skjer. Uansett hvor hardt Oidipus selv prøver klarer han ikke unnsnippe spådommen. Og dette er et av punktene hvor de to fortellingene skiller seg. Oidipus prøver å unngå gudenes vilje, mens Job prøver å akseptere den. Uansett om denne aksepten egentlig ikke er aksept men heller en overgivelse av integritet ettersom intet menneske som får familien drept ville vært like rolig som Job var under omstendighetene, selv Jesus trodde gud hadde forlatt ham på korset.

Vendepunktet er i begge to en realisasjon, i Kong Oidipus kommer det av menneskets eget arbeid, og i Jobs bok kommer det av Gud som selv ved direkte dialog får Job til å forstå. Altså den indirekte vs. den direkte tilnærmingen.

Fortellerstilene er ganske forskjellig. Kong Oidipus føles mer ut som noe som er skrevet som en historie eller en fortelling enn det Jobs bok gjør. Jobs bok føles mer ut som en guide en manns vei til oppvåkning mens Kong Oidipus er en manns vei til opplysning. Det jeg mener med dette er at Oidipus selv kontemplerer aldri over handlingene sine. Vi simpelthen følger ham gjennom en detektiv-lignende jakt på en morder. I Jobs bok derimot kutter vi rett til

sorgen. Det vi sitter igjen med da er kun Job selv og hvordan han velger å håndtere dette. Vi ser på psykologien bak tapet fremfor reisen til det.

I kong Oidipus er Oidipus selv alltid med i scenene, enten hele tiden eller deler av dem. Og når han er med er han nesten alltid den som får mest tid med publikum Slik er det ikke i Jobs bok. I Jobs bok har vi flere vers hvor Job selv ikke har en eneste linje. Mer en dialog enn en monolog. I dialogen prøver vi å forstå og i monologen prøver vi å unngå.

De to verkene er veldig forskjellige, men har som sagt også likhetstrekk. Begge handler om menneskers interaksjon med det guddommelige. Begge handler om menn som har alt men mister det. Forskjellen ligger i stor grad i når historiene begynner. Jobs bok tar fatt i tematikken bak det å miste alt, mens Kong Oidipus handler om menneskets vilje til å beskytte det som er sitt og veien til å miste alt. Jeg vil konkludere med at Kong Oidipus og Jobs bok er to sider av samme fortelling bare sett fra før krisen inntreffer og etter. I begynnelsen av Kong Oidipus får vi inntrykk av at det er mennesket som er drivkraften i verden ikke gudene, mens i slutten sitter vi igjen med en følelse av at det er riktignok menneskene som utfører handlingene men det er gudene som bestemmer hva disse handlingene skal være. I begynnelsen av Jobs bok derimot får vi inntrykk av at det er Gud som bestemmer hva som skal skje og at mennesket ikke har så mye det skulle sagt. Kontra slutten hvor man føler at det er riktignok en Gud og djevel som kan gripe inn men at menneskets handlinger og intensjoner som betyr noe.